

ми з інших країн. Це приводить до підвищення рівня самої професії графічного дизайну в Україні на міжнародний рівень. Проникнення термінів графічного дизайну в лексику загального вжитку зумовлюється кількома чинниками: по-перше, розвитком науково-технічного й соціально-економічного стану суспільства, по-друге, поглибленням культурно-цивілізаційного досвіду народу, що сприяє збільшенню кількості інформації, яку може містити в собі термі. Цілком очевидно, що процес детермінологізації на сучасному етапі є досить продуктивним і складним. Рівень мовної підготовки графічних дизайнерів в нашій академії знаходиться на найвищому рівні, що є підтвердженням комплексної системи навчання та високою кваліфікацією викладачів.

Петрович В.
НТУ «ХП»

НЕОЛОГІЗМИ ТА ОКАЗІОНАЛІЗМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Неологізми в сучасній українській мові, на відміну від історизмів чи діалектизмів – це слова, що «на видноті». Вони часто «ріжуть вухо» слухачу завдяки своїй новизні, інакше кажучи, «незвичності». Більше того – значення неологізмів пересічному читачу – глядачу – слухачу частіше невідоме, зрідка – «частково прозоре».

Неологізми (від грец. *neos* – новий, *logos* – слово) – це нові слова, словосполучення, фразеологізми, що з'являються у мові. Вчені розрізняють такі різновиди неологізмів: 1) загальномовні неологізми називають нове поняття, виконують номінативну функцію, і, в свою чергу, поділяються на: а) лексичні неологізми – нові слова, утворені за наявними в мові моделями (закордоння, пропрезидентський, пострадянський) або запозичені з інших мов (райтер); б) семантичні неологізми – нові значення вживаних раніше в мові слів: наші (члени фракції «Наша Україна»), зелені (захисники природи), зелені (долари). 2) індивідуальні (авторські) – дають іншу, емоційно-експресивну назву поняттю. Як правило, ці неологізми «зберігають» за собою авторство й завдяки своїй образності не переходять до розряду загальномовних. Наприклад, неологізми П. Ти-

чини: прометейно, сонцебризно, дощоросно, павутинитися, акордитись, блискотінь.

Причинами появи неологізмів є: 1) потреба називати нові предмети, явища, поняття, наприклад: айфон, айпод, смартфон, таймшит, серфінг, кіднепінг, лістинг; 2) потреба замінити назви точнішими, зрозумілішими, які би більше відповідали нормам сучасної української мови (лексичні неологізми), наприклад: екземпляр – примірник, процент – відсоток, покликання – виноска; 3) набуття словами, що вже існують у мові, нових значень (семантичні неологізми), наприклад: акцептувати (прийняти рахунок, вексель до платежу) – акцептувати (перен. схвалювати), амброзія (у давньогрецькій міфології «їжа богів», що давала їм безсмертя) – амброзія (перен. надзвичайно смачна страва); планшет (з фр. Planchette, букв. – дощечка; це чотирикутна дошка, на яку наклеєно креслярський папір; застосовують при картографуванні; а також ще три вузьких значення) – планшет (перен., підвид сучасних комп'ютерів); 4) бажання дати предметові чи явищу свіжу образну назву, яка більше відповідає світосприйманню автора (індивідуальні чи авторські неологізми), наприклад: бистроплин, яблуновоцвітно, зашовковитися – у П. Тичини.

Необхідно наголосити, що неологізми – це історична категорія. Це означає, що вони сприймаються як нові слова, поки названі ними поняття не стануть загальноживаними. Наприклад, ще наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., до неологізмів у сучасній українській мові належали такі слова: брифінг, бутик, електорат, менталітет, мас-медіа, сканер, тендер, таймер та ін.

Сьогодні, у другому десятилітті ХХІ ст., ці слова набули статусу загальномовних. Натомість авторські неологізми, як правило, не функціонують поза межами твору й тому не втрачають відтінку новизни, зберігають своє експресивне забарвлення: наприклад: «Народе із трипільських запорогів, Древніших за святий Єрусалим, – Та скільки ж можна на чужих пророків Молитися, не вірячи своїм?» (Б. Олійник).

Неологізмами можуть бути також аббревіатури. Аббревіатури – досить нове явище в лексичному розвитку мов. Позитивна риса їх використання – значний обсяг інформації передається за допомогою меншої кількості знаків. Негативна риса – надуживання аббревіатур призводить до

штучності, незрозумілості мовлення. Газетні ж тексти насичені, як правило, абревіатурами. Наприклад, ЄС – Європейський союз, ОДА – обласна державна адміністрація.

Також до неологізмів в сучасній українській мові належать okazіоналізми.

Okazіоналізми – слова, що утворюються за наявними у мові моделями, але не використовуються в загальноживаному словнику. Okazіоналізми мають індивідуальний характер, вживаються лише в умовах певного контексту, який дає змогу розкрити їхнє значення. Наприклад, віровикрадач, скандалотворець, Зевсоюпітер, комплексант, фрейдомарксизм.

Плига А.
НТУ «ХП»

НАЙЦІКАВІШІ ДІАЛЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українська мова характеризується наявністю територіальних відгалужень – наріч, діалектів, говірок. Їх виникнення сягає глибокої давнини, тому не дарма їх вважають «живою історією мови».

Територіально українська мова складається з трьох наріч.

1. До північного наріччя належать діалекти Чернігівщини, Житомирщини, Рівненщини, північних частин Київської та Сумської областей, а також Волині. Найголовніші особливості північних діалектів : фонетичні (наявність дифтонгів [yo], [ye], [yі]: [вуол], [вуел], [вуіл]; тверда вимова звука [ц]: хлопец, наявність буквосполучень [гі,кі,хі] замість літературних [ги,ки,хи]: [хі]мерний), морфологічні (вживання стягнених форм прикметників чоловічого роду: осінні вітер; нестягнені форми прикметників жіночого роду: повная хата), лексичні (кяхи – кукурудза, утва – качки, валка – череда, клювок – дятел, ляскавиця – грім, мигунка – блискавиця, веселуха – райдуга, копаниця – лопата, живець - джерело та інші).

2. До південно-західного наріччя входять діалекти Вінниччини, Хмельниччини, Тернопільщини, Закарпаття, Львівщини, Івано-Франківщини, Буковини, Чернівецьчини, південно-західної частини Київської області, південної частини Житомирської області, західної частини Черкаської та північної частини Миколаївської областей. Найголовніші